

JAME V NOVEM MESTU

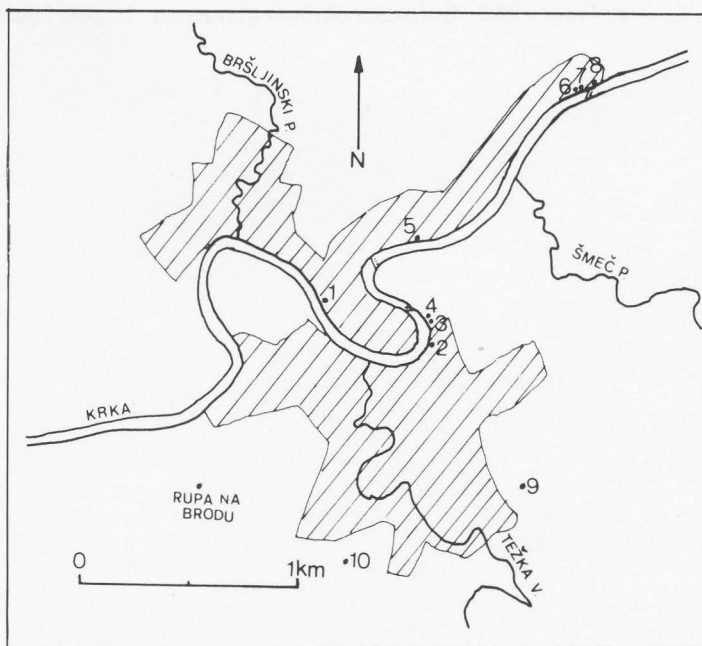
Borivoj Ladišič, JK Vinko Paderšič-Batreja Novo mesto

Poglavitna kamenina, na kateri leži Novo mesto, je jurski apnenec. Površje na levem bregu Krke ni izrazito kraško, je pa sicer zelo razgibano, vrtače so redke. Sledimo nekaj suhih dolin, ki so usmerjene proti Krki. Tudi na desnem bregu Krke je enak apnenec. Širši pas zgornje triadnega dolomita se razteza od Krke proti Gorjancem. Površje prekriva rdeča glina, skalna podlaga je razkrita le v gozdu, vrtače so bolj pogoste kot na levem bregu.

V širši okolici Novega mesta sprejme Krka več površinskih tokov, v mestu pa le dva, z leve Bršljinski potok, z desne pa Težko vodo. Številni so izviri tik ob Krki. Voda priteče iz številnih razpok, ki sicer ne dovoljujejo jamarskega prodiranja v podzemlje. Predpostavljamo, da so ob njih nastali krajši ali daljši vodni rovi. To sklepamo zaradi jam, ki se odpirajo ob Krki nekoliko višje od sedanjega nivoja reke. Erozijska terminanta, ki jo je Krka že dosegla, je v okolici Novega mesta dokaj plitvo pod površjem. Pomeni, da se tudi podzemne vode pretakajo plitvo pod površjem. Zato prenekateri udori, ki se odpirajo na površju, pripeljejo v horizontalne vodne rove. Najboljši primer za to je znana vodna jama Rupa na Brodu nedaleč od Novega mesta. Vhod v jamo je dejansko udor nad horizontalnim vodnim rovom.

Kraške votline v Novem mestu lahko torej razdelimo le v dve skupini. V prvi so vodovodne suhe jame v pobočju nad reko Krko (slika 1) in so sledovi starih podzemeljskih tokov. Enostavni eforacijski rovi so na debelo zapolnjeni z ilovico. Jame so dokaj plitvo pod površjem in 2 do 12 m nad nivojem Krke. Domnevamo, da je ilovnate sedimente odložila visoka voda reke Krke, ki je nekoč tekla nekoliko višje kot danes, lahko pa so jih prinesle tudi vode, ki so pritekale s površja, tekle po jamah in se izlivala v Krko.

V drugo skupino štejemo plitva brezna – udore, ki ponekod vodijo do podzemeljskega vodnega toka. V samem mestu sta le dva, več pa jih je v širši okolici.

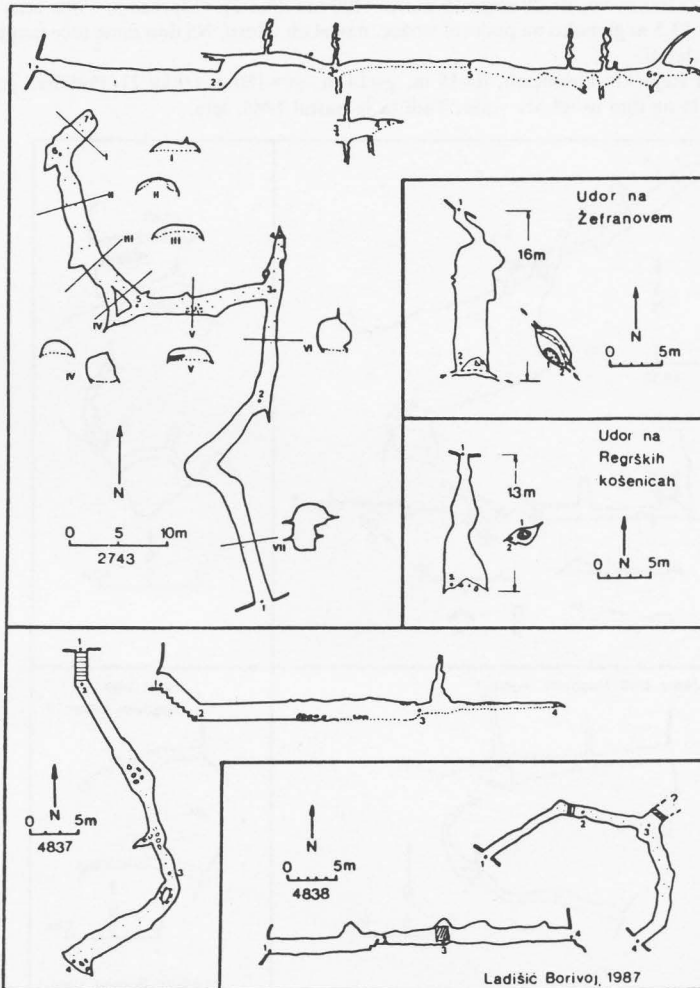
Sl. 1 – Jame v Novem mestu

1. Jama pod železniško postajo, 4838, $d=31$ m, $g=+1$ m, $nv=165$ m (slika 2). Odpira se nad loko ob Krki v 5 m visoki steni. Na platoju nad jamo je železniška proga. Jama ima dva vhoda. Nižji, v dnu stene, je naravni eforacijsko-gravitacijski rov, drugi, ki je 1 m višje, pa je umetno prebit. V sredini jame se proti SV verjetno odcepi rov, vhod vanj je zabetoniran.

2. Ela, 4837, $d=41$ m, $g=3,5$ m, $nv=170$ m (slika 2). Jama je enostavni erozijski rov ob prelomnici. Vhod v jamo je po betonskih stopnicah, tudi prva tretjina rova je zabetonirana. V ostalem delu jame je po tleh odložena ilovica, ki na koncu jame popolnoma zapolni rov.

3. Jama pod Ragovim logom 1, $d=29$ m, $g=4$ m, $nv=167$ m (slika 3). Vhod v jamo se odpira v skoraj navpičnem pobočju nad Krko. Vhod je le dva metra oddaljen od vhoda v Jamo pod Ragovim logom 2, toda v notranjosti jami nista povezani. Jama je enostaven rov, ki se postopoma znižuje in obenem oža. Sredi jame je kamnita stopnica, z njo rov zavije za 180° in se obrne proti vходу. Po tleh je zemlja in grušč, na koncu rova pa je ilovica, ki zapolni rov.

4. Jama pod Ragovim logom 2, $d=13$ m, $g=0$ m, $nv=167$ m (slika 3). Skozi ozek in nizek vhod pridemo v enostaven rov, ne višji od 80 cm, ki se proti koncu oža. Na koncu rova je neprehodno nadaljevanje. Po tleh je ilovica.

Sl. 2 – Skice jam

5. Mikčeva jama, 2743, $d=81$ m, $g=0$ m, $nv=175$ m (slika 2). Vhodni del jame je eforacijski rov, nastal v leziki. V spodnjem delu je še gravitacijsko poglubljen. Srednji del jame je nastal ob prelomnici. Pri t.3 se prečno na prelomnico rov ponovno nadaljuje ob leziki. Na več mestih ga prečkajo razpoke. Rov je do dveh tretjin zapolnjen z ilovnatimi sedimenti, primarno dno je razkrito le pod korozijskimi kamni, kjer je kapnica erodirala ilovico.

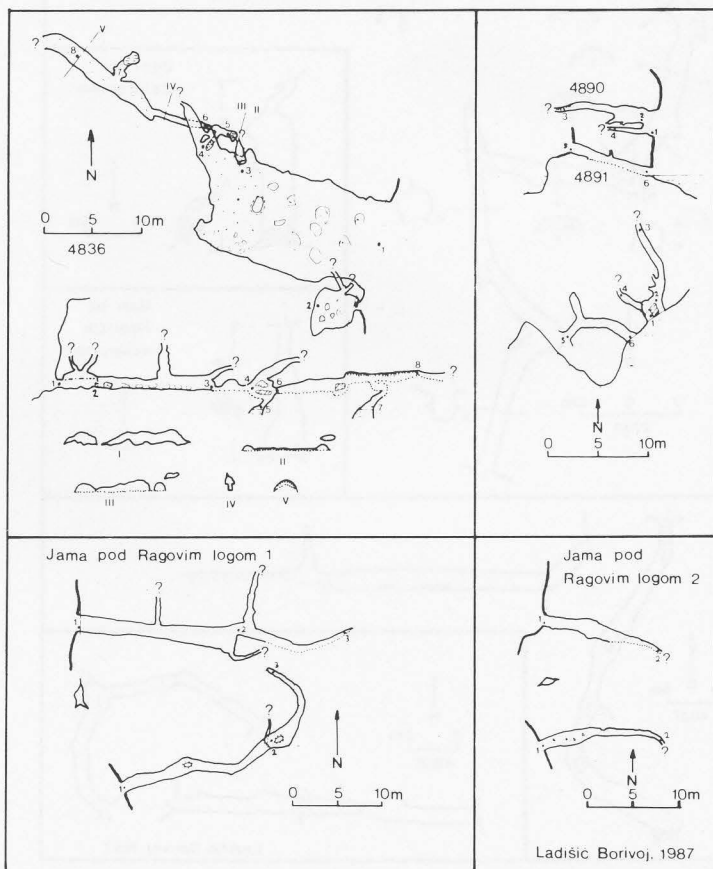
6. Zgornja jama v Mačkovcu, 4890, $d=12,5$ m, $g=+2$ m, $nv=164$ m (slika 3). Odpira se v navpični steni, 4 m nad Krko. Vhodni, nekoliko širši del, se nadaljuje z dvema ozkima rovoma, ki se po nekaj metrih končata. V vhodnem delu so živoskalna tla, v rovih je na tleh ilovica in grušč.

7. Spodnja jama v Mačkovcu, 4891, $d=10,5$ m, $g=1,7$ m, $nv=160$ m (slika 3). Nahaja se pod Zgornjo jamo. To je enostaven in kratek rov, verjetno relikt vodne jame. Ima dva vhoda, spodnji je ob vodi, zgornji pa je nekoliko višje. V višjem delu rova je na tleh zemlja, ki se siplje skozi zgornji vhod, v spodnjem delu jame pa je odložena ilovica.

8. Jama Mačkovec, 4836, $d=36$ m, $g=+4,5$ m, $nv=162$ m (slika 3). Odpira se pod navpično skalo le dva metra nad Krko. Vhod je ob leziki, dolg 11,5 m in visok 1 m. Širina vhodne dvorane ostane v notranjosti nespremenjena, le da se nekoliko zviša višina stropa. Na dnu vhodne dvorane je nadaljevanje v ozek erozijski rov ob razpoki, v njem pa je na debelo odložena ilovica.

9. Udor na Žefranovem, $d=20$ m, $g=16$ m, $nv=190$ m (slika 2). Odprl se je 1986. leta. Skozi ozki vhod se spustimo 13,5 m globoko na podorni stožec, nastal ob udoru. Na dnu jame teče manjši potoček, ki mu ni možno slediti.

10. Udor na Regrških košenicah, $d=15$ m, $g=13$ m, $nv=180$ m (slika 2). Podoben je Udoru na Žefranovem, le da na dnu ni tekoče vode. Tudi ta je nastal 1986. leta.

Sl. 3 – Skice jam